

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА”

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

М.А.Н.

Мала академія наук
України під егідою
ЮНЕСКО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ XVI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “АКАДЕМІЧНА Й УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”

205

років освітніх традицій

12-13 ГРУДНЯ 2023 РОКУ

УДК 821.133.1-311].09

АНАЛОГІЯ ТА КОНТРАСТ ЯК ПРИЙОМИ ВПЛИВУ НА ЧИТАЧА В
МОВНОМУ ПРОСТОРИ РОМАНУ МАРІ-ФРАНС КЛЕР «П'ЯТЬ МАЙОРЦІВ
ДЛЯ МОГО НЕЗНАЙОМЦЯ» («CINQ ZINNIAS POUR MON INCONNU»)

Галаур С. П.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

svitlana.galaur@gmail.com

Із темою війни нині пов'язана проблема мовної особистості письменника, роль якого в лихі часи нації важко переоцінити. Українські майстри слова роблять усе можливе, щоб підтримати народ усередині держави й водночас відкрити Україну світові, який так довго не хотів нас помічати. Потужний внесок в українську Перемогу роблять і закордонні письменники. Їхнє слово в їхніх країнах сприймається як своє, незаангажоване, а тому здатне діяти швидше й ефективніше. Дослідження присвячене французькій письменниці Marie-France Clerc, що народилася й виросла у Франції, проте, маючи українське коріння, щиро вболіває за українців, їхню свободу, усебічно популяризує українську культуру, використовує свій художній талант як зброю проти путінської навали. Мета дослідження – на прикладі роману Марі-Франс Клер «Cinq zinnias pour mon inconnu» продемонструвати регулятивну функцію сучасних художніх текстів, виявити й описати такі прийоми впливу на читача, як аналогія і контраст.

Роман Marie-France Clerc «Cinq zinnias pour mon inconnu» потверджує той факт, що сучасна художня література може зреалізовувати не лише свою первинну функцію – художньо-естетичну, але й функцію впливу на читача – регулятивну. Мовець, занурюючись у дискурсний процес, демонструє свою світоглядну позицію і прагне, аби й читач прийняв її. Щоб запрацював глибинний психологічний механізм комунікації – зараження, наслідування, навіювання й переконання, адресант послуговується мовою як неабиякою «соціальною силою», «засобом нав'язування поглядів», апелюючи до її здатності ефективно проникати «в когнітивну систему реципієнта» [1, с. 118]. З-поміж багатьох завдань, актуальних для автора, чи не основне – орієнтувати текст на те, щоб він був сприйнятий майбутнім читачем згідно з авторським задумом, тобто адекватно та максимально ефективно. Аби читач (слухач) осягнув слово «у всій повноті художньої та естетичної значущості, не відхиляючись від визначеного ідейно-художнього змісту» [2, с. 116], автор вдається до певних регулятивних дій із текстом, тобто до спеціального використання мови. Вплив на читача завжди буде ефективним, якщо він базуватиметься на простих процесах донесення повідомлення до реципієнта, наприклад на аналогії та контрасті.

Регулятивний прийом аналогії демонструє свої психологічну та мовну основи. Приймаємо позицію, відповідно до якої регулятивний прийом аналогії забезпечують такі стилістичні засоби словесної виразності, а в нашому випадку лінгвопрагматичні одиниці, як тропи. Найяскравішим виразником аналогії є порівняння – троп, у якому «мовне зображення особи, предмета, явища чи дії передається через найхарактерніші ознаки, що є органічно властивими для інших» [3, с. 359]. Проаналізувавши порівняння в романі Марі-Франс Клер «Cinq

zinnias pour mon inconnu», можемо констатувати той факт, що письменниця надає перевагу компаративу *comme*, який успішно формує в тексті два типи порівнянь – номінативне та вербальне: *Une famille, c'est comme un énorme édredon des plumes* (11 – тут і далі в круглих дужках цитати подаються з джерела [4]); *Les Russes ont fait la révolution en 1917... Comme les Français en 1789* (23). Подальшим розвитком порівняння є метафора. У художньому тексті Марі-Франс Клер використано різні типи метафор: la métaphore **in praesentia**, la métaphore **in absentia**, la **métaphore filée**: *Le beau mot d'Ukraine qui m'était un lait d'amour* (24); *Le puits sombre des mémoires empêchées* (11); *J'aimais bien aussi observer l'écharpe qui couvrait les deux icônes installées dans un angle du salon. ... Il y avait des guirlandes de fleurs rouges qui flottaient sur des ondulations noires* (119). У романі експліковані й такі різновиди метафор, як персоніфікація та алегорія: *Apparaît un long serpent blanc qui ondule avec grâce au milieu de la piscine ... le tuyau du robot qui nettoie les fonds du bassin* (36); *Destin inconnu... c'est peut-être une erreur de traduction, ce pourrait être seulement destination inconnu? Mais qu'est-ce que cela change...* (45). Символами у творі постають cinq zinnias – збереження пам'яті про тих, кого любив і кого нема поруч, carnet noir – передача досвіду нащадкам, livre de Lydia – родинна пам'ять.

Оскільки контраст трактують явищем психологічного рівня, інструментом впливу на сприйняття людини (див. про це: [5, с. 87]), закономірно вналежнити його до комплексу прийомів керування читацькою діяльністю. У лінгвістичній та літературознавчій літературі контраст традиційно розглядався зі стилістичного погляду, що дало змогу виокремити його домінантний репрезентатив – антитезу та її структурно-семантичні й стилістичні модифікації – оксюморон, іронію, парадокс: *Elle est partie à cause des loups - ... à cause de la Révolution russe de 1917* (17); *... J'avais oublié l'Ukraine. Pourtant, elle avait toujours beaucoup compté pour moi quand j'étais petite, et même plus tard...* (20); *Les salves de bonheur comme les silences de désespoir* (75); *On peut donc parler russe sans se sentir russe autant!* (18). Потужним ресурсом для контрасту в сучасній літературі постала графіка: *L'Homme Rouge ou Homo sovieticus est le produit de soixante-dix ans de marxisme-léninisme* (46); «Cosaque» ... signifie *homme libre et sans attaches* (38); **in-cro-ya-ble** (131); **len-te-ment** (152); Кавказ (30); Собака! (102).

Отже, Marie-France Clerc, застосувавши прийоми аналогії та контрасту, впливає на французького читача, закликаючи зрозуміти біду українця, допомогти йому боротися з темною силою.

Література:

1. Галаур С.П. Регулятивність художнього тексту: функція, категорія, стратегія, теорія. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2017. № 30. Том 1. С. 118–121.
2. Орлова О. Сприйняття як літературознавча проблема. *Рідний край*. 2011. № 1. С. 115-125. Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1574/1/Orlova.pdf>
3. Мацько Л. та ін. *Стилістика української мови: підручник*. К., 2003. 462 с.
4. Clerc M.-F. *Cinq zinnias pour mon inconnu : roman*. 2019. 186 p.

5. Гриня Н. О. Контраст як семантико-функціональна категорія тексту (на матеріалі лексикографічних джерел та лінгвістичних учень). *Вісник Львівського університету*. Серія іноземні мови. 2012. Випуск 19. С. 86–93.

УДК 796.012.656:159.98

ТАНЦЮВАЛЬНА ІМПРОВІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ПСИХІЧНОГО І ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ТА РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ

Горголь П.С.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
petrogorgol@gmail.com

Актуальність. У хореографічній царині все більшої популярності набувають тренінги-класи з сучасного танцю. Це система принципів, правил і прийомів динаміки, імпровізації і композиції, разом із опануванням виконавцями танцювальної техніки. Основою для навчання сучасному танцю є анатомо-фізіологічні можливості людини і принципи дії фізичних рухів [1].

Мета. Схарактеризувати необхідні умови для покращення психічного та емоційного стану та формування рухових навичок танцюристів.

Методика та організація дослідження. Серед дієвих методів викладання сучасного танцю застосовуються наступні прийоми: розігрів, ізоляція, вправи для хребта, рівні, крос, комбінація та імпровізація.

Розігрів. Їхнє основне завдання – привести руховий апарат танцівника у дієвий стан, розігріти всі групи м'язів. Існують різні способи розігріву: біля станка, на середині танцювального залу і в партері. За функціональними завданнями можна виокремити три групи вправ. Перша група – це стретч-вправи, тобто розтягування. Друга група вправ – пов'язана з нахилами і поворотами торсу. Вони допомагають розігріти і привести в робочий стан хребет і його відділи. Третя група – пов'язана з розігріванням ніг.

Ізоляція. Більш насичена вправами, пов'язаних із залученням м'язів різних частин тіла. Ізоляції піддаються всі центри тулуба – від голови до ніг. Спочатку всі рухи вивчаються в «чистому» вигляді, далі йде поєднання одного центру у простих комбінаціях: хрест, квадрат, коло, півколо, наступний етап об'єднання в більш складні геометричні комбінації і ритмічні структури. Під час вивчення рухів ізольованих центрів, основне завдання педагога стежити за тим, щоб рухи дійсно були ізольованими, аби під час руху одного центру не рухався інший. Це, на перший погляд просте завдання, викликає певні труднощі, оскільки анатомічно всі центри тісно пов'язані між собою.

Вправи для хребта. Якщо техніка ізоляції запозичена з джазового танцю, то рух тіла цілком, без ізоляції окремих центрів – своєрідність танцю-модерну. Основою цієї техніки служить хребет, тому головне завдання тренера-хореографа розвинути у виконавців рухливість у всіх його відділах [2].

Рівні. У сучасному танці широко використовуються рухи виконавців на підлозі (у партері). Рівнем називається розташування тіла стосовно підлоги.